

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
141/2015	Fylkesrådet	12.05.2015
085/2015	Fylkestinget	08.06.2015

Høring - forslag til innføring av standardiserte tobakksforpakninger

FT-sak 085-2015

Sammendrag

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har sendt et forslag på høring om å innføre påbud om standardiserte tobakkspakninger i lov 9. mars 1973 nr. 14, vern mot tobakkskader og gjennomføring av Tobakkskonvensjonen artikkel 5.3. Denne høringsuttalelsen støtter HOD's forslag om innføring av standardiserte tobakksforpakninger, tiltak for implementering av bestemmelsen og nødvendige tilpasninger i tobakkskadeloven som følger av dette. Videre støtter høringsuttalelsen tiltak som HOD presenterer for å bedre beskyttelsen mot kommersielle og andre interesser tilknyttet tobakksindustrien, og mener at foreslåtte tiltak egner seg for norske forhold.

Bakgrunn

Fylkestinget inviteres til å gi høringsuttalelse til påbudet om standardiserte tobakkspakninger og lovendringer som følger av dette. Norge er part til WHO's tobakkskonvensjon, som i artikkel 5.3 forplikter partene til å iverksette tiltak for å hindre at tobakksindustrien får påvirkning på tobakkspolitikken. I høringsnotatet drøftes mulige tiltak for implementering av bestemmelsen og det bes om innspill på hvilke tiltak som kan egne seg i en norsk kontekst. Høringsfrist er 9. juni 2015.

Nordland fylkeskommune har tatt et regionalt ansvar for å begrense tobakkskader gjennom tobakksfri skoletid på videregående skoler i Nordland og tobakksfri arbeidstid i Nordland fylkeskommune.

Problemstilling

Til tross for stor fremgang i det tobakksforebyggende arbeidet i Norge, er røyking fortsatt en viktig risikofaktor for tidlig død og tap av friske leveår som kan forebygges. Nye studier dokumenterer at snusbruk trolig er mer helseskadelig enn tidligere kjent. Snusbruk har økt de senere årene, spesielt blant ungdom.

I følge Folkehelseinstituttet er tobakksrøyking antagelig den enkeltfaktoren som har skapt størst helseskade i befolkningen de siste tiårene. For dagligrøykere tar tobakksrøyking i snitt ti

år av levetiden. Instituttet uttaler i Folkehelse rapporten 2010 at vi nå forhåpentligvis ser «begynnelsen på slutten av tobakksepidemien», men at det enda trengs stor innsats før epoken med tobakkssykdommer er slutt. Den overordnede visjonen for nasjonal tobakksstrategi 2013- 2016 er at Norge på sikt skal bli tobakksfritt. Et av målene i strategien er at andelen barn og unge som røyker skal halveres til under 6% i 2016, samt at økningen i daglig snusbruk blant unge skal stanses. Strategiperioden er inndelt i ulike faser:

1. Restriksjoner på salg og bruk av tobakk
2. Gjøre tobakk mindre tiltrekkende for barn og unge

Gjeldende forslag kommer inn under punkt to.

De fleste som begynner med tobakk er mindreårige, og forskning viser at de undervurderer risikoen for at de skal bli avhengige. Folkehelseinstituttet gjennomførte i 2014 en kunnskapsinnhenting om helsefarer ved snusbruk. Rapporten konkluderer med at snus er kreftfremkallende, gir dårligere prognose ved kreftsykdom, økt dødelighet etter hjerteinfarkt og hjerneslag, økt risiko for type 2 diabetes og at snusbruk i svangerskapet er svært skadelig for fosteret.

Den potensielle samfunnsøkonomiske gevinsten ved nedgangen i røyking de siste 20 år anslås til rundt 26 mrd. kroner pr år, og en potensielt ytterligere nedgang i antall dagligrøykere kan ha en årlig samfunnsverdi på ca. 2- 3 mrd. kroner per prosentpoeng (Rapport 2014, Fhi).

Forslaget om å innføre standardiserte tobakkspakninger gjelder alle typer tobakksvarer. Med standardisering menes lik utforming og design av alle tobakkspakninger, slik at produsenters reklame gjennom egne logoer, varemerker, symboler, bilder og farger ikke fremkommer. Emballasjefargen skal være ensfarget, og for enkelte produkter i påbudt materiale. Merke- og variantnavnet samt informasjon om produsent skal ha standardisert farge, plassering, font og størrelse. Regulering av andre elementer som strekkode, innpakkingsmateriale mv. foreslås også. Helseadvarsler og eventuell annen informasjon i samsvar med gjeldende lovgivning skal fortsatt påføres pakningene.

Når det gjelder selve tobakksvarene og røykeutstyr foreslås det at utformingen til en viss grad standardiseres, herunder farge på sigarettpapir og snusporsjoner samt angivelse av merke- og variantnavn.

Artikler i EU- direktiv 2014/40/EU inneholder enkelte bestemmelser om forbud mot villedende merking, utforming og innhold i tobakkspakninger og størrelse på sideflatene på klappesker. Da denne reguleringen henger tett sammen med reguleringen av standardiserte tobakkspakninger, anser departementet det som hensiktsmessig å fremme forslag til implementering av disse bestemmelsene i høringsnotatet.

Enkelte bestemmelser i merkeforskriften og reklameforskriften oppheves som følge av de nye bestemmelsene om standardiserte tobakkspakninger.

Departementet redegjør for mulige virkemidler for å beskytte tobakkspolitikken fra tobakksindustrien, i samsvar med tobakkskonvensjonen artikkel 5.3 som slår fast at det må iverksettes effektive tiltak for dette. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på

videre arbeid med dette.

For å tydeliggjøre at artikkel 5.3 er en sektorovergripende forpliktelse kan et alternativ være å innta en bestemmelse i tobakkskadeloven om myndighetenes forhold til tobakksindustrien. Lovregulering vil kunne øke oppmerksomheten hos myndighetene i alle sektorer om tobakksindustriens innblanding og metodene som brukes til dette. En lovbestemmelse vil kunne ha en lignende ordlyd som Tobakkskonvensjonen artikkel 5.3:

«I utformingen og gjennomføringen av tobakkspolitikken skal myndighetene ta forholdsregler for å beskytte denne politikken mot kommersielle og andre interesser knyttet til tobakksindustrien.»

Departementet foreslår ikke i denne omgang å detaljregulere hvilke forholdsregler eller beskyttelsestiltak som bør innføres, men ber om innspill fra høringsinstansene på hvilke tiltak som vil egne seg i en norsk kontekst. Eksempler på tiltak som er gjennomført i andre land er retningslinjer for offentlige myndigheter og ansattes kontakt med industrien og lobbyregister for å sikre åpenhet om hvilke kontakter industrien har med ulike deler av offentlig sektor.

Departementet har videre erfart at myndighetene har behov for bedre oversikt over tobakksmarkedet samt over tobakksindustriens aktiviteter. Tobakksprodusenter og -importører har allerede i dag en plikt til årlig å sende inn opplysninger om ingredienser til Helsedirektoratet. Denne rapporteringsplikten er utvidet i EUs nye tobakksdirektiv.

Departementet mener at opplysningsplikten bør utvides fra rapportering om ingredienser til oversikt over industriens omsetning og markedsandeler, markedsføringsbudsjett, utgifter og andre opplysninger knyttet til lobbyvirksomhet, samlede inntekter, forskningsaktivitet mv. Slike rapporteringsplikter er bl.a. innført i Canada. Departementet anser imidlertid at et slikt forslag bør samkjøres med nødvendige lovendringer tilknyttet implementeringen av det nye tobakksproduktdirektivet, og vil derfor komme tilbake til spørsmålet i en senere høring.

Enkelte land har innført lovpålagt registrering av aktører og produkter for å få tillatelse til å omsette tobakksvarer. Dette vil kunne bidra til en bedre oversikt over markedet. Flere store tobakksfabrikanter er på vei inn i e-sigarettmarkedet, og myndighetene har også behov for å følge denne utviklingen. I henhold til Tobakkskonvensjonens protokoll mot ulovlig handel skal partene innføre et lisenssystem for aktører som produserer, importerer og distribuerer tobakksvarer. Departementet vil vurdere dette i forbindelse med at en ev. ratifikasjon av protokollen utredes.

Departementet ber om innspill fra høringsinstansene om behovet for slike tiltak som eksemplifisert ovenfor, og om noen av de omtalte tiltakene kan være aktuelle i en norsk kontekst.

Endringsforslagene tar inn bestemmelser om standardisering av tobakksemballasje. Vedlagt følger høringsnotatet med de konkrete endringene (s.57-66).

Vurderinger

Røyking er den enkeltfaktoren som årlig tar flest liv i Norge og på verdensbasis. Rundt halvparten av de som røyker daglig i mange år, dør av sykdommer som skyldes røyk. I tillegg

rammes mange av sykdommer som fører til vesentlige helseplager og redusert livskvalitet. En kraftig reduksjon av andelen tobakksbrukere er det viktigste enkelttiltaket vi kan ta i bruk for å bedre folkehelsen.

Folkehelseinstituttets rapport om helseskadene ved snusbruk viser at det er grunn til også å ta snusbruk som folkehelseproblem på alvor. Den samfunnsøkonomiske gevinsten ved reduksjon av antall tobakksbrukere på veien til et tobakksfritt samfunn er alene et klart nok mål for å gå inn for tiltak som kan begrense tobakksbruk og attraktivitet ved tobakksprodukter.

Tobakksforpakningene (herunder snusforpakninger) fremstår med ulike visuell utforming med målrettet design rettet til ulike brukergrupper, for eksempel jenter. Pakningene signaliserer et slags symbol som virker attraktivt for ulike brukere. Ved å fjerne symbolinnholdet kan noe av attraktiviteten til tobakksproduktene forsvinne, og indirekte redusere ungdoms interesse for å benytte seg av tobakkspakkene som en måte å kommunisere på.

I høringsnotatet bes høringsinstansene om å gi innspill til hvilke forholdsregler eller beskyttelsestiltak som vil egne seg i norsk kontekst. I Departementets forslag til utforming og gjennomføring av tobakkspolitikken skal det tas forholdsregler for å beskytte mot kommersielle og andre interesser knyttet til tobakksindustrien. Forslaget i bidrar til å oppfylle Norges forpliktelser som part til Tobakkskonvensjonen, og er et viktig steg på veien til å redusere omfanget av nye tobakksbrukere, og herunder bidra til flere gode leveår for befolkningen.

Konsekvenser

Ingen økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget ser alvorlig på de folkehelseutfordringene som tobakksbruk medfører, og finner det uakseptabelt at det fortsatt er så mange barn og unge som begynner å bruke tobakk.
2. Fylkestinget støtter Helse- og omsorgsdepartementet i sitt arbeid med å nå målet om en tobakksfri ungdomsgenerasjon og på sikt et tobakksfritt samfunn.
3. Fylkestinget støtter Helse- og omsorgsdepartementets forslag om innføring av påbud om standardiserte tobakkspakninger.
4. Fylkestinget støtter nødvendige lovendringer tilpasset påbud om standardiserte tobakkspakninger, tobakksvarer, tobakksurrogater og røykeutstyr, og ber om at disse tas til følge i den hensikt å hindre at tobakksvarer appellerer til barn og unge.
5. Departementet redegjør for mulige virkemidler for å beskytte tobakkspolitikken fra tobakksindustrien, i samsvar med tobakkskonvensjonen artikkel 5.3 som slår fast at det må iverksettes effektive tiltak for dette. Fylkestinget støtter HODs forslag.

Bodø den 12.05.2015
Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Ingelin Noresjø
fylkesråd for kultur, miljø og
folkehelse
sign

12.05.2015 Fylkesrådet

FRÅD-141/2015

Vedtak

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

08.06.2015 Fylkestinget

Samferdselskomiteens innstilling ble lagt fram av saksordfører Øivind Mathisen, Ap

1. Fylkestinget ser alvorlig på de folkehelseutfordringene som tobakksbruk medfører, og finner det uakseptabelt at det fortsatt er så mange barn og unge som begynner å bruke tobakk.
2. Fylkestinget støtter Helse- og omsorgsdepartementet i sitt arbeid med å nå målet om en tobakksfri ungdomsgenerasjon og på sikt et tobakksfritt samfunn.
3. Fylkestinget støtter Helse- og omsorgsdepartementets forslag om innføring av påbud om standardiserte tobakkspakninger.
4. Fylkestinget støtter nødvendige lovendringer tilpasset påbud om standardiserte tobakkspakninger, tobakksvarer, tobakksurrogater og røykeutstyr, og ber om at disse tas til følge i den hensikt å hindre at tobakksvarer appellerer til barn og unge.
5. Departementet redegjør for mulige virkemidler for å beskytte tobakkspolitikken fra tobakksindustrien, i samsvar med tobakkskonvensjonen artikkel 5.3 som slår fast at det må iverksettes effektive tiltak for dette. Fylkestinget støtter HODs forslag.

Votering

Komiteens innstilling vedtatt mot 1 stemme (1Frp. 1H-representant hadde permisjon under

voteringen).

FT-085/2015

Vedtak

1. Fylkestinget ser alvorlig på de folkehelseutfordringene som tobakksbruk medfører, og finner det uakseptabelt at det fortsatt er så mange barn og unge som begynner å bruke tobakk.
2. Fylkestinget støtter Helse- og omsorgsdepartementet i sitt arbeid med å nå målet om en tobakksfri ungdomsgenerasjon og på sikt et tobakksfritt samfunn.
3. Fylkestinget støtter Helse- og omsorgsdepartementets forslag om innføring av påbud om standardiserte tobakkspakninger.
4. Fylkestinget støtter nødvendige lovendringer tilpasset påbud om standardiserte tobakkspakninger, tobakksvarer, tobakksurrogater og røykeutstyr, og ber om at disse tas til følge i den hensikt å hindre at tobakksvarer appellerer til barn og unge.
5. Departementet redegjør for mulige virkemidler for å beskytte tobakkspolitikken fra tobakksindustrien, i samsvar med tobakkskonvensjonen artikkel 5.3 som slår fast at det må iverksettes effektive tiltak for dette. Fylkestinget støtter HODs forslag.

Vedlegg

Tittel

Høringsnotat

FT - sak 085 - Innstilling fra komite for samferdsel

DokID

537947

564325